

Шууд тайлагнах аудитын хураангуй тайлан

Огноо: 2024.07.01

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Аудитын код:	БНА-2024/25-2-ШТА-ГА	Шалгагдсан байгууллага, нэгжийн нэр:	Баянхонгор аймаг, 20 сумын орон нутгийн хөгжлийн сан
Аудитын нэр:	"Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2023 оны бүрдүүлэлт, зарцуулалт, үр дүн, үр нөлөө"		
Аудит хийсэн бүтцийн нэр:	Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газар	Аудит хийсэн баг, албан тушаалтан:	Ахлах аудитор Б.Должмаа, аудитор Д.Цэдэвцэвээн, Н.Бүнчинсүрэн

Хоёр. Аудитын үр дүн:

2.1 АУДИТЫН ЗОРИЛГО, ХАМАРСАН ХҮРЭЭ:

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, үр нөлөө, үр дүнд гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт гарган зөвлөмж боловсруулж, дүнг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулах, олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэв.

Аудитад Баянхонгор аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагч, аймгийн ИТХ, ЗДТГ, Орон нутгийн өмчийн газар, Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар, Мал эмнэлгийн газар, Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба болон аймаг, сумын ОНХС-ийн 2023 оны орлогын бүрдүүлэлт, хуваарилалт болон хэрэгжүүлсэн хөтөлбөр, төсөл, арга, хэмжээний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, санхүүжилт, хяналт, тайлагналтай холбоотой үйл ажиллагааг хамруулав.

2.2. АУДИТЫН ДҮН

Аудитын дэд зорилт

1.1. Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн эх үүсвэрийг хууль, журамд заасны дагуу төлөвлөж, бүрдүүлж, хуваарилсан уу?

Хариулт 1.1. Баянхонгор аймагт орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг баталсан хуваарийн дагуу олгоогүй байна.

1.1.1. ОНХС-аас Баянхонгор аймгийн ОНХС-д 15.405.3 сая төгрөгийн санхүүжилт олгохоор батлагдсанаас 15,192.4 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож, 212.9 сая төгрөгийн

санхүүжилт дутуу хуваарилсан, орлогын шилжүүлгийг баталсан боловч хуваарийн дагуу олгоогүй байна.

1.1.2. Баянхонгор аймагт ОНХС-аас 2023 онд олгохоор баталсан орлогын шилжүүлгээс 15,192.4 сая төгрөгийг олгон, 212.9 сая төгрөгийг дутуу олгосон нь ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлого тасарснаас шалтгаалсан бөгөөд тус асуудалтай холбоотой асуудлыг нэгдсэн тайланд оруулах саналыг Архангай аймаг дахь Төрийн аудитын газарт хүргүүлэв.

1.1.3. Баянхонгор аймгийн ОНХС-аас сумдын ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлгийг баталсан хуваарийн дагуу олгосон байна.

Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.3¹ дахь заалт, Засгийн газрын 2017 оны 230 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон орон нутгийн хөгжлийн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг тооцох аргачлал"-ын дагуу Баянхонгор аймагт хуваарилагдсан 15,405.3 сая төгрөгийн орлогын шилжүүлгээс 7,072.9 (45.9%) сая төгрөгийг аймгийн ОНХС-д, 8,332.4 (54.1%) сая төгрөгийг 20 сумын ОНХС-д хуваарилж, нэгдүгээр сараас бусад саруудад олгох шилжүүлгийн дүнг баталсан байна.

Улсын хэмжээнд жилийн эцэст ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр тасарснаас шалтгаалж, санхүүжилт 212.9 сая төгрөгөөр дутуу ирсэн тул сумдад олгох улсын төсвөөс олгосон орлогын шилжүүлгийг 175.1 сая, ОНХС-ийн ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийг 3 суманд 37.8 сая төгрөгөөр дутуу олгожээ.

1.1.4. Баянхонгор аймаг, сумын ОНХС-ийн эх үүсвэрийг хуульд заасны дагуу төлөвлөхдөө хандивыг өндрөөр тооцсон, жилийн дундуур нэмж тодотгон төлөвлөсөн нь орлого тасрах гол шалтгаан болжээ.

Баянхонгор аймаг, сумдын ИТХ нь Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.2 дахь заалт болон "Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон Орон нутгийн хөгжлийн сангаас олгох орлогын шилжүүлгийг тооцох аргачлал"-ын 2.2-т заасны дагуу 2023 онд ОНХС-ийн хөрөнгийн эх үүсвэрийг 25,252.2 сая төгрөгөөр баталсан байна.

Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.2.5²-т заасны дагуу аймаг, сумын ИТХ-ын тогтоолоор 2023 онд 3,914.8 сая төгрөгийг оруулахаар төлөвлөснөөс гүйцэтгэлээр 2,472.4 сая төгрөгийг уул уурхайн үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдээс орж, орлогын төлөвлөгөө 1,442.4 сая төгрөгөөр тасарсан байна.

Засгийн газрын 2016 оны 179 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай" гэрээний загварын 2.1.3 дахь хэсэг, холбогдох хуулиудыг үндэслэн аймгийн Засаг дарга "Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай" гэрээг тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчидтэй харилцан тохиролцож уул уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулдаг 9 аж ахуйн нэгжтэй "Орон нутгийн хамтын ажиллагааны" гэрээ байгуулсан байна.

¹ Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас тухайн жил орон нутгийн төсвөөс олгох шилжүүлгийг тодорхойлохдоо дараах итгэлцүүрийг үндэслэн тогтооно:

² "тухайн орон нутгийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор олгосон дотоод, гадаадын хандив, тусламж, дээд шатны байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлж байгаа олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрөөс олгох урамшуулал, дэмжлэг"

Эдгээр гэрээг үндэслэн аймгийн ОНХС-д анх 2,568.1 сая төгрөгийг оруулахаар баталж, төсвийн тодотголоор 730.0 сая төгрөгийг нэмэгдүүлж, 3,298.1 сая төгрөгөөр баталсан нь "Эрдэнэ монгол" ХХК-ийн 2024 онд гэрээгээр төлөх 730.0 сая төгрөгийг урьдчилж авсантай холбоотой байна. Гүйцэтгэлээр уул уурхайн үйл ажиллагаа эрхлэгч гэрээ байгуулсан аж ахуйн нэгжүүдээс 2,180.0 сая төгрөгийн орлого орж, орлогын төлөвлөгөө тасарсан байна.

Харин сумдын хувьд Галуут сум 137.7 сая, Баян-Овоо сум 179.0 сая, Шинэжинст сум 300.0 сая төгрөгийг оруулахаар төлөвлөж, Галуут сумаас бусад сумдад хандивын орлого төлөвлөсөн хэмжээнд орсон байна.

Аймгийн ОНХС өмнөх онуудад олгосон зураг төсвийн орлогоос 250.0 сая, сумдын ИТХ-ын тогтоолоор өмнөх онуудад олгосон өвс тэжээлийн орлогоор 1,260.6 сая төгрөгийг оруулахаар төлөвлөснийг Баянлиг, Хүрээмарал, Шинэжинст сумд биелүүлж ажиллаагүй байна.

1.2. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ЗДТГ нь ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээг иргэдийн санал, орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан төлөвлөсөн үү?

Хариулт 1.2. Иргэдийн санал аваагүй төсөл, арга хэмжээг ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр баталдаг зөрчил бүрэн арилахгүй байна.

1.2.1. Цахим технологийг ашиглан "Тогтвортой амьжиргаа 3" төслийн хүрээнд бий болсон санал өгөх апплекшнийг иргэд ашиглаж санал өгч байгаа боловч иргэний оруулсан санал бусад иргэдэд харагдахгүй байгаагаас иргэний санал дэмжигдэхгүй, хүртээмжтэй байдлаар эрэмбэлээгүйгээс 37 иргэний 1,350.3 сая төгрөгийн санал дэмжигдээгүй байна.

Сангийн яам, "Тогтвортой амьжиргаа 3" төслөөс хэрэгжүүлсэн сургалтын үр дүн, санал өгөх аппликейшнийг иргэд ашиглаж дадсан зэргээс шалтгаалж, баг, сумын түвшинд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө иргэдийн саналыг журмын дагуу авч байгаа сайн талтай байна.

Өмнөх оны аудитаар "Хамтын удирдлага гэсэн нэрийн дор иргэдээс санал аваагүй төсөл, арга хэмжээг ИТХ-аар батлахгүй байх" зөвлөмжийг аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ИТХ-ын дарга нарт хүргүүлсэн хэдий ч иргэдийн санал аваагүй төсөл, арга хэмжээг сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр баталж буй зөрчил бүрэн арилаагүйгээс аймгийн ОНХС-ийн 2,855.8 сая төгрөгийн 44 төсөл арга хэмжээ, 3 сумын 540.6 сая төгрөгийн 9 төсөл арга хэмжээ, нийт 3,396.4 сая төгрөгийн 53 төсөл арга хэмжээг иргэдийн санал аваагүй аймаг, сумын ИТХ-ын хуралдаанаар баталсан зөрчил илэрсэн тул цаашид зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх албан шаардлагыг аймаг, сумын Засаг дарга нарт хүргүүлэв.

2.1. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ЗДТГ нь ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ холбогдох хууль тогтоомжийг баримталсан уу?

Хариулт 2.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээнд худалдан авах ажиллагааг ТБОНӨХБАҮХАТ хуулийг зөрчин зохион байгуулсан байна.

2.1.1. Баянхонгор аймаг, сумын хэмжээнд 2023 онд шинээр хэрэгжих 20,545.7 сая төгрөгийн 438 төсөл арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахаас 10,797.7 сая төгрөгийн 53 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг нээлттэй тендер шалгаруулалтаар, 4,307.4 сая төгрөгийн 84 төсөл, арга хэмжээг харьцуулалтын аргаар шалгаруулж, 5,349.7 сая төгрөгийн 298 төсөл, арга хэмжээнд гэрээ шууд байгуулж, Богд сум 91.0 сая төгрөгийн 3 төсөл, арга хэмжээнд худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулалгүй шууд худалдан авалт хийсэн байна.

Баянхонгор аймаг болон Богд, Баянхонгор, Бууцагаан, Гурванбулаг, Баянлиг сумдын ОНХС-ийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах, техникийн тодорхойлолтод заагаагүй хөрөнгө худалдан авч ТБОНӨХӨАТҮХАТ-ийн 7.1.2, 15.3.3, 16.1.1, 16.1.4, 46.1.7, 57.4 заалтыг тус тус зөрчсөн 502.8 сая төгрөгийн 7 зөрчил илэрсэнд зөрчлийг арилгах 3 албан шаардлага, холбогдох буруутай албан тушаалтанд

хариуцлага тооцох 2 албан шаардлагыг хүргүүлж, аймгийн Засаг дарга, Бууцагаан сумын Засаг дарга нарт зөвлөмжийг хүргүүлэв.

2.1.2. Баян-Овоо сум нь гэрээг дүгнэж ажлаа хүлээлгэн өгсний дараа үлдэгдэл санхүүжилтийг олгохоор гэрээнд заасан боловч урьдчилж олгосон, сангийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулсан, санхүүжилтийг бүрэн авсан боловч ажлын гүйцэтгэл хангалтгүй байна.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд нийт хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 20,603.2 сая төгрөгийн 375 төсөл арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэнээс 1,954.1 сая төгрөгийн 20 төсөл арга хэмжээний санхүүжилтийг дутуу олгосон, бүрэн хэрэгжээгүй 11,818.5 сая төгрөгийн 56, огт хэрэгжээгүй 1,873.0 сая төгрөгийн 66 төсөл арга хэмжээ байна.

Харин сумдын төлөвлөсөн арга хэмжээнээс 1,733.1 сая төгрөгийн 65 төсөл арга хэмжээ хэрэгжээгүй байна. Энэ нь малын тоо толгойн албан татвар тасарснаас эх үүсвэр бүрдээгүй, төсөвт өртөг хүрэлцээгүй, тендерт оролцогч ирээгүй зэргээс шалтгаалжээ.

Баянхонгор аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэлийг шалгахад санхүүжилтийг олгосон байхад ажлыг дутуу, чанаргүй гүйцэтгэсэн, гэрээний үнийн дүнгээс илүү санхүүжилт олгосон, санхүүжилтийг авсан атлаа ажлыг гүйцэтгээгүй, гэрээг дүгнэж ажлаа хүлээлгэн өгсний дараа санхүүжилтийг олгохоор гэрээнд заасныг баримтлаагүй, сангийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулсан зөрчл нийтлэг илэрсэн байна.

Аудитаар төсвийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулсан, санхүүжилтийг илүү олгосон, санхүүжилтийг аваад ажлыг гүйцэтгээгүй орхигдуулсан нийт 106.9 сая төгрөгийн 10 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, ажлыг дутуу буюу чанаргүй гүйцэтгэсэн 132.3 сая төгрөгийн зөрчилд зөрчлийг арилгах хугацаатай 7 албан шаардлагыг хүргүүлж ажиллав.

2.2. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний үр дүн, үр нөлөө гарч, бий болсон хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашигласан уу?

Хариулт 2.2. Баянхонгор аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр баталсан төсөл арга хэмжээнээс сумдад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний үр дүн хангалтгүй байна.

2.2.1. Баянхонгор аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр баталсан төсөл, арга хэмжээнээс аймгийн Засаг даргын 14 удаагийн захирамжаар 2,025.9 сая төгрөгийн 39 төсөл арга хэмжээг сумдад эрх шилжүүлж, эрх шилжүүлсэн төсөл арга хэмжээнд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн ЗДТГ-ын ХБТХОХ-т даалгасан байхад хяналтыг хэрэгжүүлэн ажиллаагүйгээс 2 төсөл хөтөлбөрийн үр дүн хангалтгүй байна.

Иймд цаашид аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр сумдад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлж байгаа төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэлийн хяналтыг аймгийн ЗДТГ-ын ХБТХОХ-ээс тавьж, ажлын хэсэгт орж ажиллах зөвлөмжийг аймгийн Засаг даргад хүргүүлэв.

Аудитын судалгаагаар Баянхонгор аймгийн хэмжээнд ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2023 онд хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний чанар байдлыг ашиглагч байгууллагаас 84.8 хувийг сайн, 13.9 хувийг дунд, 1.3 хувийг муу гэж үнэлсэн байна.

Харин Баянхонгор аймгийн иргэдээс авсан санал асуулгын дүнгээр ОНХС-ийн хөрөнгөөр хийгдэж байгаа бүтээн байгуулалтын ажлын гүйцэтгэл, чанарыг 29.7 хувь нь Сайн, 50.7 хувь нь Дунд, 6.4 хувь нь Хангалтгүй гэж үнэлсэн байна.

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн арга хэмжээг бүрэн санхүүжүүлсэн атлаа түүний үр дүнг тооцоогүй, зорилтот түвшинд төлөвлөсөн арга хэмжээ хүрээгүй байхад арга хэмжээ авч ажиллаагүй байгаа бөгөөд ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн

төсөл, арга хэмжээ төлөвлөсөн зорилтот түвшин, үр ашиг, үр дүнг бодитой тодорхойлоогүй 11 зөрчилд 116.2 сая төгрөгийн зөрчил аудитаар илэрсэнд 84.4 сая төгрөгийн зөрчилд 3 төлбөрийн акт тогтоож, 31.8 сая төгрөгийн 8 зөрчилд албан шаардлага өгөв.

2.3. ОНХС-ийн санхүүжилтээр бий болсон хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт хэвийн байна уу?

Хариулт 2.3. ОНХС-ийн хөрөнгийн санхүүжүүлсэн мод, суулгац тарих ажлын усалгааны асуудлыг бүрэн шийдээгүйгээс ургалтын байдал хангалтгүй байна.

2.3.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон аймгийн ОНХС-ийн санхүүжилтээр бэлтгэсэн 2, Өлзийт сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бэлтгэсэн 2, Бөмбөгөр сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бэлтгэсэн 1, Баянговь сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бэлтгэсэн 2, нийт 286.6 сая төгрөгийн 7 нэр төрлийн хөрөнгийг ашиглаагүй зөрчил аудитаар илэрсэнд сангийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийг ашиглаж, үр дүнг сайжруулах албан шаардлагыг хүргүүлэв.

2.3.2. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөс "Орчны тохижилт, ногоон байгууламж, байгаль орчныг хамгаалах" чиг үүргийн хүрээнд Баянхонгор аймгийн хэмжээнд нийт 3,151.5 сая төгрөгийн 130 төсөл арга хэмжээ хэрэгжсэн боловч мэргэжлийн болон эзэмшигч байгууллагын хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүй байна.

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр мод, суулгац тарих ажлын техникийн тодорхойлолтод тарих модны төрөл, насыг нарийвчлан заагаагүй, усалгааны асуудлыг бүрэн шийдээгүйгээс модны ургалтын байдал хангалтгүй, модны ургалтын хувийг тогтоогоогүй байна. Сангийн хөрөнгөөр хийгдэх ажлыг "Багц" нэрээр тодорхойлж, хийгдэх ажлын өртөг, тоо хэмжээг тодорхой тусгаагүйгээс төсвийн хөрөнгө үргүйдэх эрсдэлтэй бөгөөд аудитаар тулган шалгахад хүндрэлтэй байдлыг үүсгэж байна.

Иймд цаашид ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ техникийн тодорхойлолтод тарих мод, ургамлын нас, тоо ширхэг, төрөл, үнийг нарийвчлан тусгах, тариалсан газрын усалгааны системийг бүрэн шийдвэрлэн тусгаж, техникийн тодорхойлолтыг мэргэжлийн байгууллагаар хянуулж батлуулж байх зөвлөмжийг аймаг, сумдын Засаг дарга нарт хүргүүлж, аудитаар илэрсэн 3 зөрчилд албан шаардлага хүргүүлэв.

3.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, санхүүжилт, гүйцэтгэлийн явцад хяналт тавьж ажилласан уу?

Хариулт 3.1. ОНХС-ийн үйл ажиллагаанд бүх шатны ИТХ-аас төсөл, арга хэмжээний хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна.

3.1.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба 4 сумын ОНХС-ын үйл ажиллагаанд хяналт хийсэн бол Аймгийн ИТХ болон 10 сумын ИТХ ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт хэрэгжүүлэх чиг үүрэг хэрэгжүүлээгүй байна.

Энэ нь Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын 9.4³ дэх заалтыг зөрчсөн ба журмын 9.5⁴, 9.6⁵-т заасан чиг үүргийн аймаг, сумдын ЗДТГ-ууд бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй байгаа тул бүх шатны ИТХ-аас ОНХС-ийн хөрөнгийн зарцуулалт, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд тавих хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлж, чиг үүргээ бүрэн хэрэгжүүлэх зөвлөмжийг хүргүүлэв.

3.1.2. Сумдад эрх шилжүүлсэн болон сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр баталсан төсөл арга хэмжээнд захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлэхдээ мэргэжлийн байгууллагаар хянуулаагүйгээс хяналтын үр дүн хангалтгүй, хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлээгүйгээс 6 суманд 90.1 сая төгрөгийн ажлыг хүлээн аваагүй, холбогдох журмыг мөрдөж ажиллаагүй зөрчил илэрсэн тул дутуу хийгдсэн ажилд захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлж хүлээн авах албан шаардлагыг холбогдох Засаг дарга нарт хүргүүлэв.

Малын тоо толгойн албан татварын орлогын эх үүсвэрээр сумууд малын үүлдэр, угсааг сайжруулах чиглэлээр мал амьтан худалдан авч байгаа хэдий ч аудитаар гарал үүслийн гэрчилгээг аваагүй, энэ талаар аймгийн ХХААГ-аас тодруулсан боловч хариу ирүүлээгүй, аймгийн Мал эмнэлгийн газарт мал амьтдын бүртгэл хийгдээгүй байна.

Иймд аймаг, сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр бэлтгэж байгаа эцэг малын гарал, үүсэл, түүнд тавих хяналтыг ажил үүргийн хуваарийн дагуу гүйцэтгэж байх зөвлөмжийг аймгийн Мал эмнэлэг, Хүнс хөдөө аж ахуйн газарт, нэгдсэн бодлогоор хангаж ажиллах зөвлөмжийг аймгийн ЗДТГ-ын ХБТХОХ-т тус тус хүргүүлэв.

3.1.3. Өмнөх аудитаар илэрсэн ТБХНӨХБАҮХАТХ-ийг зөрчсөн, иргэдийн санал аваагүй төсөл арга хэмжээ баталсан, захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлээгүй, Удирдлагын мэдээллийн системд мэдээллийг бүрэн оруулаагүй зөрчлүүд дахин илэрч байна.

3.2. ОНХС-ийн хөрөнгийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийн явцыг холбогдох заавар, журмын дагуу тайлагнаж, хүргүүлсэн үү?

Хариулт 3.2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланд дүн шинжилгээ хийж, цаашид авах арга хэмжээ, бодлогыг тодорхойлж ажиллахгүй байна.

3.2.1. Сумдын Засаг дарга, ЗДТГ-ын дарга нар сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2023 онд санхүүжүүлсэн төсөл арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланг албан бичгээр гаргаж ирүүлээгүй журмыг зөрчсөн байна.

Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын 9.9 -т заасныг мөрдөж аймгийн ХБТХОХ нь Сангийн яаманд албан бичгээр хүргүүлж ажиллаагүй, сумдаас зөвхөн судалгааны түвшинд файлыг авч, цахимаар илгээсэн гэх боловч хэзээ хүргэгдсэн эсэх нь аудитаар нотлогдохгүй байна.

³ ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, санхүүжилт, зарцуулалт, гүйцэтгэл, тайлагналт, бүртгэл болон энэ журмын хэрэгжилтэд төв, орон нутгийн хууль, хяналт, дотоод ба хөндлөнгийн аудитын байгууллага, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн ИТХ-ын дэргэдэх хороо болон иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагууд Төрийн аудитын тухай хууль, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Засгийн газрын 2015 оны "Дүрэм батлах тухай" 483 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Дотоод аудитын дүрэм" болон эдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжид заасан чиг үүргийн дагуу хяналт тавина.

⁴ ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, санхүүжилт, зарцуулалт, гүйцэтгэл, тайлагналт, бүртгэлийн явц, үр дүнд хийх хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны "Журам шинэчлэн батлах тухай" 206 дугаар тогтоол, энэхүү тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам"-д зааснаар аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн захиргааны байгууллагууд жил бүр хийнэ.

⁵ Энэ журмын 9.5-д заасны дагуу хийсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний тайлан, дүгнэлт, зөвлөмжийг мэдээллийн хэрэгсэлээр дамжуулан олон нийтэд тухай бүр мэдээлэх үүргийг аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын хэлтэс, сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар хүлээнэ.

Аймгийн ЗДТГ-ын ХБТХОХ нь сумдаас ирүүлсэн хэрэгжилтийн тайланд журмын 9.3-т заасны дагуу тайлангуудад дүн шинжилгээ хийж, журмын 9.9-т заасан мэдээллийг бүрэн тусгаж, дүн шинжилгээнд тулгуурлан цаашид авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай арга хэмжээний саналыг боловсруулан аймгийн Засаг даргад танилцуулж, холбогдох асуудлаар тодорхой шийдвэрийг гаргуулж ажиллаагүй байгаа нь журмыг зөрчсөн байна.

Иймд сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний тайланг нэгтгэн дүн шинжилгээ хийж тайланг Сангийн яаманд албан бичгээр хүргүүлж байх, шаардлагатай арга хэмжээний саналыг боловсруулан аймгийн Засаг даргад танилцуулж байх зөвлөмжийг аймгийн ЗДТГ-ын ХБТХОХ-т хүргүүлэв.

3.2.2. Аймаг, сумын ОНХС-ын хөрөнгөөр тайлант онд бүрэн хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний 1.7 хувийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй тул аудитаар 305.8 сая төгрөгийн зөрчилд 11 албан шаардлага хүргүүлэв.

3.2.3. Баянхонгор аймгийн хэмжээнд 25,252.2 сая төгрөгийн 591 төсөл арга хэмжээний талаарх мэдээллийг Удирдлагын мэдээллийн системд оруулахаас нийт мэдээллийн 86.9 хувийг бүрэн, 8.2 хувийг дутуу оруулж, мэдээллийн 4.9 хувийг удирдлагын мэдээллийн системд огт оруулаагүйгээс иргэд, олон нийт мэдээллийг тухай бүрд авч чадахгүй байна.

Галуут, Богд, Өлзийт, Шинэжинст сумд ОНХС-ийн Удирдлагын мэдээллийн системд бүрэн мэдээлсэн байхад дараах сумд 751.5 сая төгрөгийн 29 төсөл арга хэмжээний мэдээллийг системд мэдээлээгүй орхигдуулсан, 3,320.4 сая төгрөгийн 48 төсөл, арга хэмжээний мэдээллийг системд дутуу мэдээлсэн байна.

Иймд аймаг, сумын ОНХС-ийн зарцуулалтын гүйлгээг хийхдээ Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын 10.3.2 дахь заалтыг хэрэгжүүлэх арга зүйгээр төрийн сангийн мэргэжилтнүүдийг хангаж, гарч буй зөрчлийг таслан зогсоож, 2023, 2024 оны мэдээллийг УМС-д бүрэн оруулах ажлыг зохион байгуулах албан шаардлагыг аймгийн ЗДТГ-ын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэст хүргүүлэв.

3.2.4. Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд аймаг, сумын ОНХС-ийн мэдээллийг байршуулаагүй зөрчил бүрэн арилаагүй, ОНХС-ийн 2023 оны хөрөнгийн зарцуулалт, төлөвлөгөөг хангалтгүй мэдээлсэн, Галуут, Баян-Овоо, Бууцагаан, Жинст, Богд, Гурванбулаг, Жаргалант, Заг, Баацагаан, Хүрээмарал, Баянбулаг, Шинэжинст, Баян-Өндөр, Баянцагаан сум болон Баянхонгор аймгийн ОНХС хариуцсан албан тушаалтнууд шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд байршуулаагүй зөрчил илэрсэн тул аймгийн ЗДТГ-ын СТСХ, ХОХБТХ-т хүргүүлсэн.

Аудитаар нийт 5,747.1 сая төгрөгийн 75 зөрчил илрүүлж, 201.3 сая төгрөгийн зөрчилд 14 төлбөрийн акт тогтоож, 5,200.8 сая төгрөгийн зөрчилд зөрчлийг арилгуулах 49 албан шаардлага өгч, 345.0 сая төгрөгийн зөрчилд зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллах талаар 10 зөвлөмж өгч, хариуцлага тооцох 2 албан шаардлагыг холбогдох албан тушаалтнуудад хүргүүлэв.

2.3 АУДИТЫН ГОЛ ДҮГНЭЛТ

ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний техникийн тодорхойлолт боловсруулах, захиалагчийн хяналт тавих, ажлыг хүлээн авах зэрэгт мэргэжлийн байгууллага оролцохгүй байгаагаас ажлын чанар хангалтгүй, гүйцэтгэл дутуу, хийхгүй орхигдуулах зөрчил арилахгүй байна.

2.4. ДҮГНЭЛТ

1. ОНХНС-аас Баянхонгор аймгийн ОНХС-д 15.405.3 сая төгрөгийн санхүүжилт олгохоор батлагдсанаас 15,192.5 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож, санхүүжилтийг баталсан хуваарийн дагуу шилжүүлээгүй байна.
2. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгийг олон жижиг төсөл, арга хэмжээнд зарцуулахаар баталж, санхүүжүүлж байгаа нь үр дүн багатай урсгал зардлын шинжтэй байна.
3. Баянхонгор сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хийгдэх төсөл арга хэмжээг Төсвийн тухай хууль, барилгын төсөв зохиох дүрмийн зөрчиж төлөвлөсөн байна.
4. Аймаг, сумын ИТХ-ын дэргэдэх хороод, аймгийн ЗДТГ-ын холбогдох хэлтсээс ОНХС-ийн хөрөнгийн зарцуулалт, тайлагналд хяналт тавиагүй, техникийн тодорхойлолтыг мэргэжлийн байгууллагаар хянуулаагүйгээс сангийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулах, санхүүжилтийг аваад ажлыг гүйцэтгэхгүй байх, ажлыг дутуу буюу чанаргүй гүйцэтгэх, хийхгүй орхигдуулах зэрэг зөрчил давтан гарсаар байна.
5. Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтээр төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр шалгарсан гүйцэтгэгчтэй байгуулах гэрээнд ажлыг хүлээлгэн өгөх хугацаа, санхүүжүүлэх хуваарь, хугацаандаа гүйцэтгээгүй тохиолдолд тооцох алданги, хариуцлагын талаар тодорхой заагаагүй байна.
6. Аймаг, сумын төрийн сан ОНХС-ийн гүйлгээг хийхдээ Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалын дагуу хяналт тавиагүйгээс ОНХС-ийн Удирдлагын мэдээллийн системд мэдээллийг хангалтгүй оруулж байна.
7. Аймаг, сумдын ЗДТГ-ууд ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланд дүн шинжилгээ хийж, цаашид авах арга хэмжээ, бодлогыг тодорхойлж, аймгийн хэмжээнд мөрдөх нэгдсэн арга зүйг боловсруулж ажиллаагүй байна.
8. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр малын үүлдэр угсааг сайжруулах арга хэмжээний хүрээнд худалдан авсан мал амьтдын гарал үүсэлд хяналт тавих асуудал аймгийн Мал эмнэлгийн газар, ХХААГ-ын аль нь хариуцах нь тодорхойгүйгээр аймгийн хэмжээнд хаягдсан бөгөөд хүнсний аюулгүй байдалд эрсдэл дагуулж, малын халдварт өвчин тархаж төсөвт нэмэлт зардал гаргаж байна.
9. ТБХНӨХБАҮХАТХ-ийг зөрчин худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан, иргэдийн санал аваагүй төсөл арга хэмжээ баталсан, захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлээгүй, Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст мэдээллийг бүрэн оруулаагүй зөрчлүүдэд өмнөх аудитаар зөвлөмжийг өгсөн байхад хэрэгжүүлж ажиллаагүйгээс зөрчлүүд давтагдан гарсаар байна.
10. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон 344.0 сая төгрөгийн 10 хөрөнгийг нягтлан бүртгэлд тусгаагүй, сангийн хөрөнгөөр бий болсон 286.6 сая төгрөгийн 7 нэр төрлийн хөрөнгийг ашиглаагүй байна.

2.5. ЗӨВЛӨМЖ

АЙМГИЙН ИТХ-Д ТОЛИДУУЛАХ НЬ:

1. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгийг олон жижиг төсөл, арга хэмжээнд зарцуулахаар баталж, санхүүжүүлж байгаа нь бусад бодлогын шинж чанартай хөрөнгө оруулалтын тайлан оны санхүүжилтийг багасгаж төсвийн үр ашиг буурахад нөлөөлж байна.
2. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүргийг бүрэн хэрэгжүүлэх.

НЭГ. АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА Д.МӨНХСАЙХАН ТАНАА

1. Аймгийн ОНХС-аар хэрэгжүүлж байгаа төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны сонгон шалгаруулалтыг холбогдох хуулийн дагуу зохион байгуулах, гарч буй зөрчлийг таслан зогсоох, зарим төсөл, арга хэмжээний *(Бууцагаан сумын Шинэ сумын барилгын засварын ажил, Баянхонгор сумын Эрдэнэмандал хайрхны Заа*

талбайд гоёлын мод, бут тарих) тендер сонгон шалгаруулалтын үнэлгээний хорооны гишүүдэд хариуцлага тооцож ажиллах.

ХОЁР. АЙМГИЙН ЗДТГ-ЫН ХБТХОХ-ИЙН ДАРГА Т.ХИШИГБААТАРТ

2. Аймгийн ОНХС-аас эрх шилжүүлсэн болон сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн тусгай мэргэжил шаардсан төсөл, арга хэмжээний захиалагчийн хяналтыг болон техникийн тодорхойлолтыг аймгийн холбогдох мэргэжлийн агентлагаар хийлгэх.
3. Сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланд "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын 9.3, 9.9-т заасны дагуу дүн шинжилгээ хийж ажиллах.
4. Аймаг, сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр бэлтгэж байгаа эцэг малын гарал, үүсэл, түүнд тавих хяналтыг ажлыг зохион байгуулж, нэгдсэн бодлогоор хангаж ажиллах.

ГУРАВ. АЙМГИЙН ЗДТГ-ЫН СТСХ-ИЙН ДАРГА С.БАЙГАЛМААД

5. Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.9, 6.4.8 дэх заалт, "Шилэн дансны цахим хуудаст тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам"-ын 3.1.7, 3.1.15 дахь заалтыг хэрэгжүүлэх арга зүйгээр аймаг, сумын ОНХС хариуцсан мэргэжилтнүүдийг хангаж, Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст мэдээллийг үнэн зөв, бүрэн мэдээлж байх асуудалд хяналт тавьж ажиллах.

ДӨРӨВ. БӨМБӨГӨР, БАЯН-ОВОО СУМДЫН ЗАСАГ ДАРГА НАРТ

6. Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтээр төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр шалгарсан гүйцэтгэгчтэй байгуулах гэрээнд ажлыг хүлээлгэн өгөх хугацаа, санхүүжүүлэх хуваарь, хугацаандаа гүйцэтгээгүй тохиолдолд тооцох алданги, хариуцлагын талаар тодорхой тусгах.

ТАВ. БУУЦАГААН ЗАСАГ ДАРГА Д.ЛХАГВАДОРЖ ТАНАА

7. Сумын ОНХС-аар хэрэгжүүлж байгаа төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны сонгон шалгаруулалтыг холбогдох хуулийн дагуу зохион байгуулах, гарч буй зөрчлийг таслан зогсоох.

ЗУРГАА. АЙМГИЙН МАЛ ЭМНЭЛЭГ, ХҮНС ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГАЗРЫН ДАРГА НАРТ

8. Аймаг, сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр бэлтгэж байгаа сайн үүлдрийн эцэг малын гарал, үүсэл, түүнд тавих хяналтыг холбогдох хууль, журамд заасны дагуу хэрэгжүүлж, мэдээллийн санг бий болгож ажиллах.

2.6. Аудитаар илэрсэн алдаа зөрчил дутагдлын нэгтгэл:

№	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Алдаа, зөрчлийн		Үүнээс						
		Тоо	Дүн	Зөвлөмжийн тоо	Үнийн дүн	Төлбөрийн актын тоо	Үнийн дүн	Албан шаардлагын тоо	Үнийн дүн	Хууль хяналтын бусад байгууллагад шилжүүлсэн
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Баянхонгор аймгийн ОНХС	22	3640.8	4	240.0	2	11.8	16	3388.9	
2	Баянбулаг сумын ОНХС	1	40.0					1	40.0	

3	Баянговь ОНХС сумын	1	135.6					1	135.6	
4	Баянлиг ОНХС сумын	1	66.8					1	66.8	
5	Баян-Овоо ОНХС сумын	20	1268.3	4	0.0	6	131.0	9	1136.4	1
6	Баянхонгор ОНХС сумын	10	130.9			3	5.2	6	124.7	1
7	Богд сумын ОНХС	1	91.0					1	91.0	
8	Бөмбөгөр ОНХС сумын	2	20.0	1	0.0			1	20.0	
9	Бууцагаан ОНХС сумын	2	108.7	1	105.0	1	3.7			
10	Галуут сумын ОНХС	1	14.0					1	14.0	
11	Гурванбулаг сумын ОНХС	2	5.2					2	5.2	
12	Заг сумын ОНХС	2	30.9					2	30.9	
13	Өлзийт ОНХС сумын	4	59.9			1	0.1	3	59.8	
14	Эрдэнэцогт ОНХС сумын	6	137.1			1	49.5	5	87.6	
	Дүн	75	5749.1	10	345.0	14	201.3	49	5200.8	2

Гурав. Баталгаажуулалт:

Хоёр дахь шатанд хянасан:

Дарга, Тэргүүлэх аудитор

Б.Мөнхбат Огноо: 2024.07.01

Анхан шатанд хянасан:

Аудитын менежер

М.Алтантуяа Огноо: 2024.07.01

Бэлтгэсэн: Ахлах аудитор

Б.Должмаа Огноо: 2024.07.01